

Prihtjhvoesse

Prïhtjhvoesse

Daennie tjaalegisnie åadtjoeh lieredh guktie prïhtjhvoessem gåarodh. Datne åadtjoeh daejredh maam daarpesjh jih guktie gåarodh.

Lohkh tjaalegem, vearteshj guvvide jih pryövhh jïjtje gåarodh!

Vætnoe

Bovtse gaajh vihkeles saemide orreme, dej beeli jîh aaj daan biejjien. Jîh ij barre beapmoej gaavhtan. Bovtse aaj joekoen vihkeles gosse vytnesjidh. Bovtseste maehtebe dovne vaarjoeh, gaamegh jîh deerpegh vytnesjidh.

Dueljieh, tjâervieh, mårøeh, moerh, fijferh, baarhkoeh, sjædtoeh jîh roehtsh eatnamistie åadtjobe. Åadtjobe gaajhkem eatnamistie maam daarpesjibie, jis mijjieh barre daejrebe gusnie gaavnebe jîh guktie darjodh. Åvtesne ij naan jeatjah raerie, jis maam daarpesji dellie tjoeveri jijtje dam darjodh. Jîh dihte maahtoe, vætnoen bijre, boelveste måbpan vadtasovveme. Jîh daan biejjien annje jijnjh væjkeles vytnesjæjjah.

Maam daarpesjh?

Skæerrie jîh skrovre

Skaarja

Soenh jallh
fabrikhesoenh

Væjjoe

Aejmie jïh
naaloegåetie

Soermegåetie

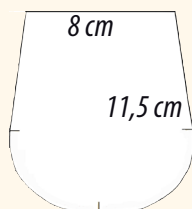
Plæjjohke

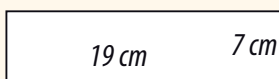
Væjjoem darjodh

Veartesh lissiem. Desnie væjjoem.

Bïejh væjjoem skåerrien nille jïh guvvedh
plæjjohkinie bijre dam væjjoem.

*Daestie edtjh göökte
utnedh. Mujhtieh aaj
mierhkide skåerrien nille
tjæledh.*

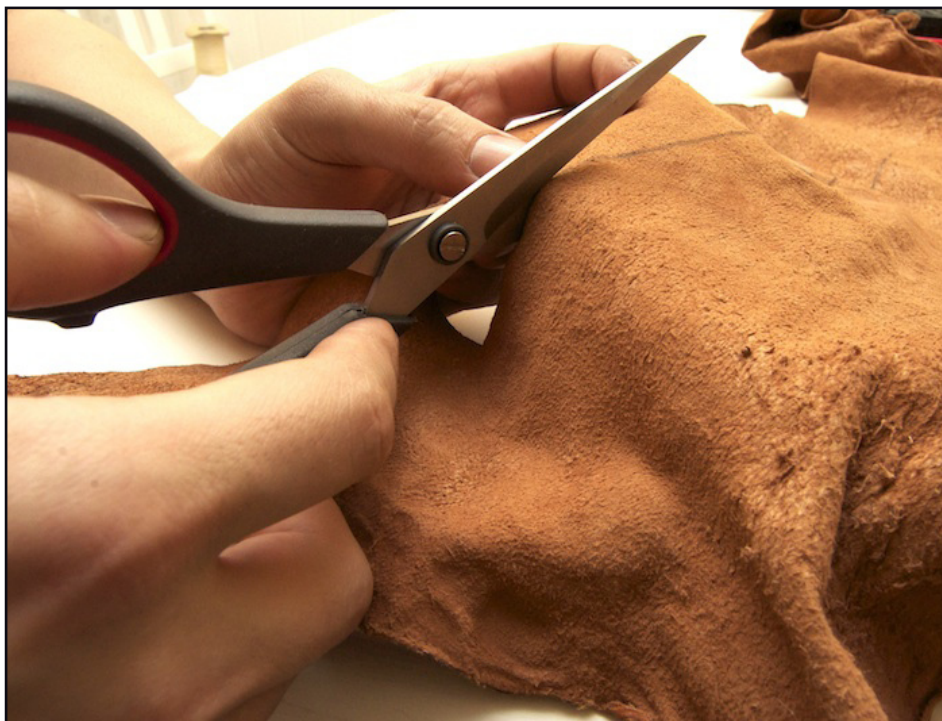

*Daestie edtjh göökte
utnedh.*

*Daestie edtjh aktem
utnedh. (Jis ih dan stoer-
re skåerrie utnieh, dellie
maahrtah dam
guektelen juekedh.)*

Bietskedh dellie!

Bietskiedimmien mænngan daejtie stuhtjide
åtnah:

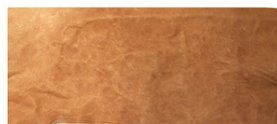
Leahta

Betnie

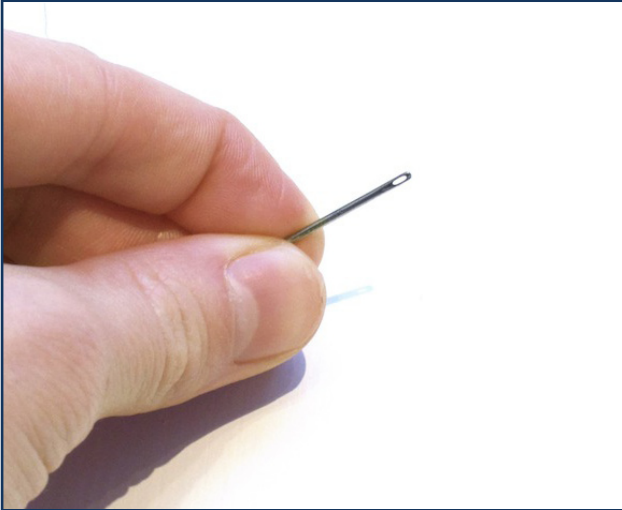

Tjiejie

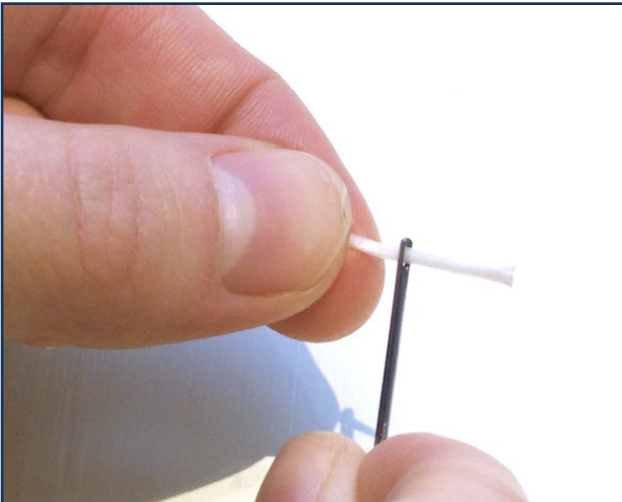

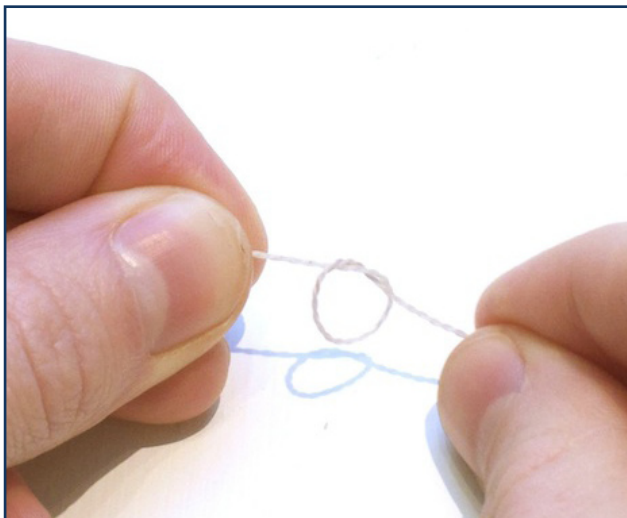
Sjelmiehtidh jñh tjoelmedidh

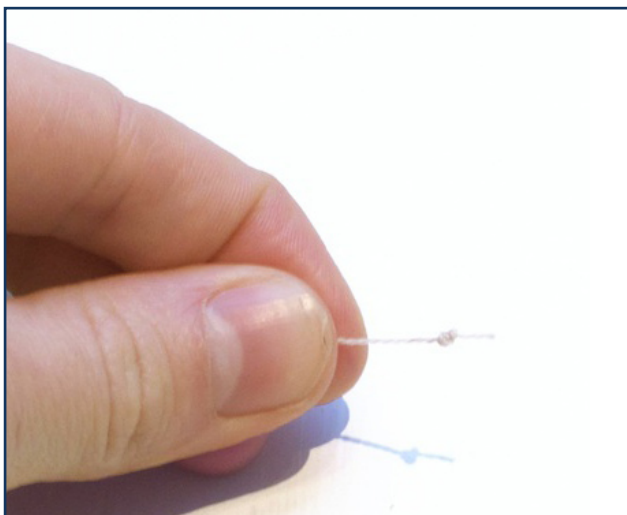
Sjelmie

Sjelmiehtidh

Tjoelmedidh

Tjoelme

Dierie

Dieriem âtnah juktie saejmie edtja dovhtehke sjïdtedh. Vaeltieh dieriem skåerreste jallh skrovreste. Dah dierieh mah nuelesne leah 1,2 cm gamte.

Kruana

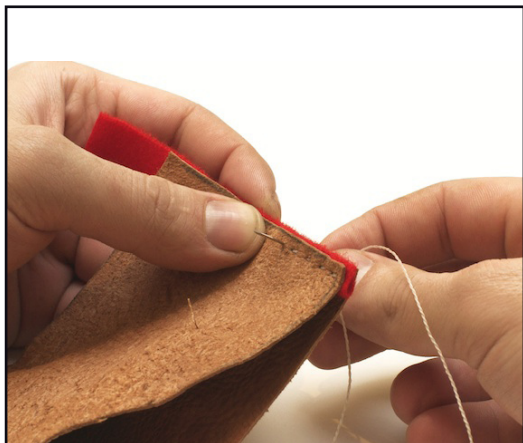
Rööpses

Plaave

Provne

Gåarodh

Voestegh tjoerh betniem gåarodh. Biejh dah betniestuhtjh tjåanghkan guktie aeriebielie lea aeriebielien vööste.

Biejh dieriem dej stuhtji gaskem jih gåaroeh.

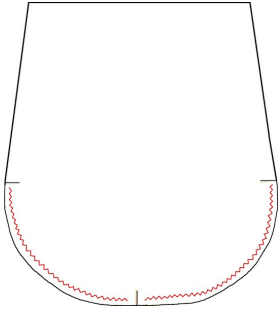
Dellie edtjh betniem jih leaham gåarodh.

Biejh dieriem gaskese.

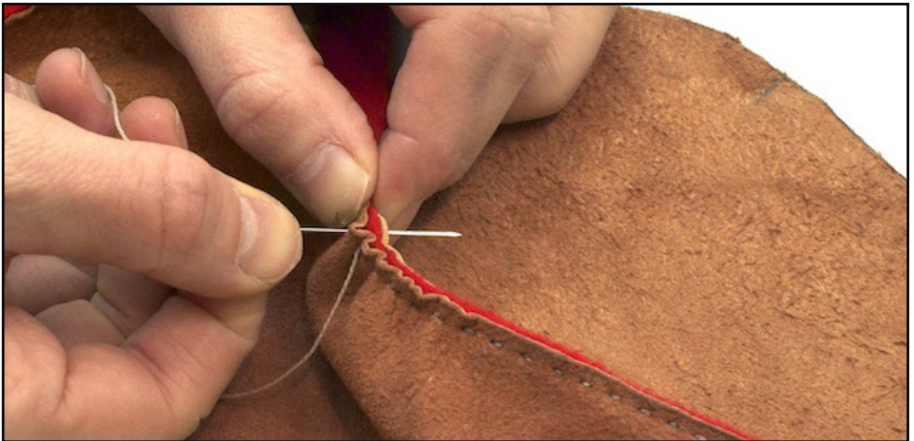
Gosse mierhkese båatah, dellie edtjh aelkedh snårredh.

Snårredh

Dej sievi gaskem edtjh snårredh.

Vihkeles lehtam jñh dieriem eensilaakan
steeredh gosse betniem snårreminie

Darjoeh seammalaakan mubpine bieline aaj.
Gåaroeh jïh snårrh.

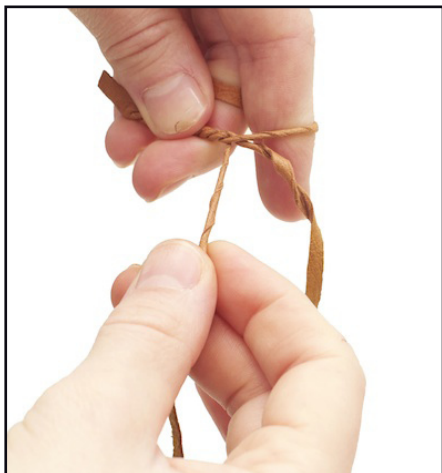

Daelie datne gåabpegh bielieh gååreme. Dellie maahtah
marngestidh.

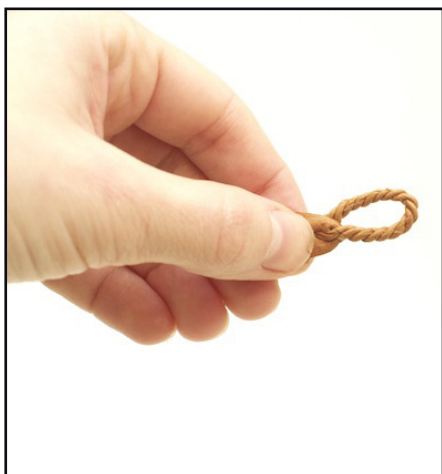

Gavlem darjodh

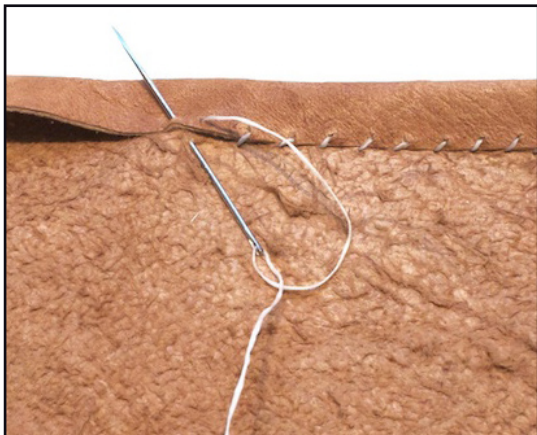

Daelie edtjh gavlem darjodh. Bietskedh göökte jallh golme garhtsh jissehts skåer-
reste jih dan mænngan pruvnielidih.

Gosse naaken centimeeterh pruvniel-
damme, jih dah gietjieh tjåanghkan biëjeme,
dellie dihte gavle riejries.

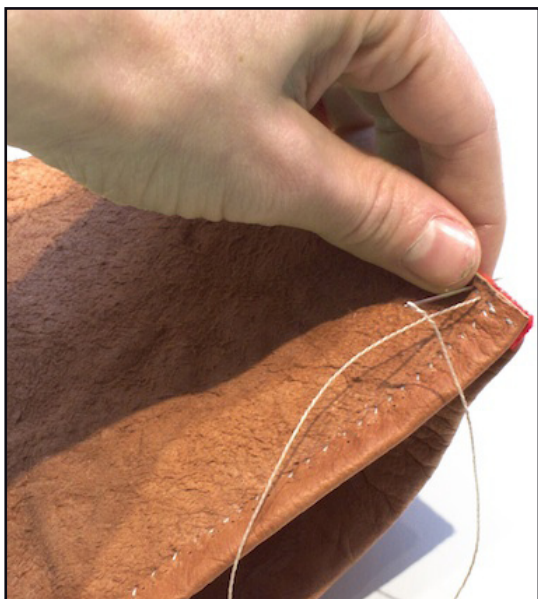
Tjiepiem gáarodh

Daelie mahtah tjiepine aelkedh. Voestegh edtjhd budtedh. Marngesth dam guhkemes bieliem jissiebielien vööste jhd gáaroeh.

Jijtje veeljh mejtie síjth snárrestahkem utnedh jallh ij. Díhte guvvie garrabiesne vuesehte tjiehpie snárrestahkine. Díhte mubpie guvvie vuesehte guktie daate príhtjvoesse sjædta.

Biejh dejtje åeniehkom-
mes bielide tjåanghkan,
aeriebielie aeriebielien
vööste jih gåaroeh.

Gosse naaken
centimeeterh gååreme,
dellie edtjg gavlem
diebrehtidh.

Biejh gavlem gaskese, jih
gåaroeh guktie
dibrelostoe.

Gosse tjeapiem g  reme,
dellie maahtah dam
mubpiem stuhtjem tjeapien
sijse biejedh.

Biejh dieriem gaskese,
jih g  roeh.

Duahpah jih gåårtenje

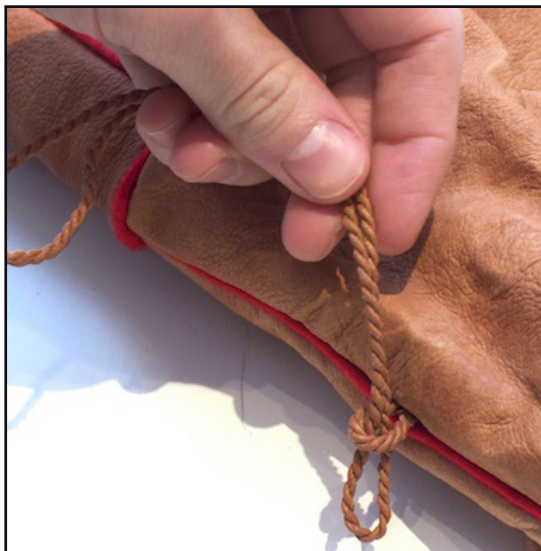

Bietskedh guhkies garhtsh
jih pruvneldh. Dellie edtj
gåårtenjem darjodh.
Pruvneldh guktie gåårtenje
sjædta medtie 50 cm.
Darjoeh aktem duahpam
fierhten geatjan.

Dallah riejries

Dellie edtjh gâartenjem
gavlese dibrehtidh.

J'ih minngemes
maahtah tjoelmedh.

Dellie riejries

Jih dellie maa riejries.

Prîhtjegem jovkedh

...

Gâetien almetjh joe dâllem bieje
Gïemhpestahkesne prîhtjhgiebnie.

Prîhtjhgiebnie bâávse.

Prîhtjege joe gaervies

Guksiem jih tsaapestahkem voesseste
ohtsedidh.

Tsaapedh.

Gâksan tsaapedh.

Prîhtjegem tsaapestahken bijjelen
gurkedh.

Prîhtjegem jovkedh.

...

Raajesh tjihtesistie "Lïerhkelidh".

Tjaelije: Ella Holm Bull.

Ov-messie darjomes.2000.

Laavenjassh

1. a) Mij lea *vætnoe*?
b) Mij lea *vytnesjidh* jih mij lea *vytnesjæjja*?
c) Mestie gåarede vytnesjidh?
d) Datne naan aekien vytnesjamme? Maam dellie dorjeme?

2. a) Maam daarpesjh gosse edtjh prihtjhvoessem gåarodh?
c) Mij lea dierie? Jih man åvteste dam utnedh?
d) Misse prihtjhvoessem utnedh?

3. a) Guvvedh aktem prihtjhvoessem jih vueseht gusnie dah stuhtjh: betnie, tjeiepie jih leahta.
b) Guvvedh gaajhkem maam daarpesjh gosse edtjh prihtjhvoessem gåarodh.

4. a) Lohkh tjaalegem, vearteshj guvvide jih pryöv h jijtje prihtjhvoessem gåarodh.
b) Tjaelieh jallh/jih guvvedh maam datne darjoeh.
c) Soptsest h jih tjielkesth maam darjoeh.

5. Man åvteste dan vihkeles maahtoem vytnesjimmiem bijre vaarjelidh?

6. Misse prihtjhvoessem utnedh jis ih prihtjegem jovkh?

7. Lohkh tjihtesem minngemes sæjrosne. Tjaelieh tjihtesem mij aamhtesasse sjeahta.

Baakoelæstoe

Saemiengieleste - daaroengielese:

aejmie – skjærnål

aeriebielie – hårside av barket
skinn

annje – ennå

baarhkoe – bark

baarkokkh – sko av barket avhå-
ret skinn

baegkie – grime

betnie – bunn, bunnstykke

betniestuhtj bunnstykker

biejedh IV– legge, sette

bielie – side

bietskiedidh – klippe

bietskiedimmie – klipping

bijjelen - over

bijre – om, rundt

boelveste måbpan – fra en
generasjon til neste

boengeskuvmie – barmklede

bongke – pung

budtedh VI– kante

bååvsedh V - koke over

daarpesjidh – behøve

daestie – av dette

dahpe – slire

dallah – straks

deajvoe - osteform

deerpegh – utstyr

dibrehtidh – feste

dibrelostedh – å feste seg

dierie – mellomlegg

ditniebeelhte – tinnbelte

dovhtehke – tett

duahpa – dusk

dueljie – skinn med hår

eatneme – jorden

eensilaakan – skikkelig

fabrihkesoene - fabrikkene

fierhten geatjan – til hver ende

fijfere – rilkule på tre

gaalsohkh – bellinger, leggings

gaamegh – sko

gaavhtan – på grunn av

gaavnedh IV – finne

gaeblehke - sekk

gaervies - ferdig

gamhtsh – skinnhansker

gamte – bred

gapta – kofte

garhtse – skinnremse

gaskem – mellom

gaskese – (til) mellom

gavle – løkke

gierehtse – pulk

giemhpestahe -stav som man holder kaffekjelen på
gierhkeme – komse
gietjie – ende
goebpegh – bellingsko
guktelen juekedh - dele i to
guhkemes – lengste
guhkies – lang
guksie – trekopp, kokse
gurkedh VI- helle (noe)
guvvie – bilde
guvviedidh – tegne, ta bilde
gåarodh II– sy
gåabpegh – begge
gåptoe – kofte
gåårtenje – tvinnet skinnremse
jeatjah – annet, andre
jijtje – selv
jissehts – tynn
jissiebielie – kjøttside av barket skinn
joekoen – særdeles, veldig
kruana – grønn
leahta – midtstykke av kaffepose
lissie – tillegg, vedlegg
maahtoe – kunnskap
magkeres – hvilken
marngestidh – vrenge
medtie – cirka
mierhke – merke
minngemes – til slutt
moere – tre
muadta – pels
mubpine bieline – med den andre siden

mubpie – andre
mujhtedh I– huske
mænngan – etter, etterpå
måaroo – bein
naaken – noen
naaloegåetie – nålhus
naehpie – melkekopp
nejpie – kniv
nille – (til) på, oppå
nuelesne – under
ohtsedidh - lete etter
plaave – blå
plæjjohke – blyant
prühtjhvoesse – kaffepose
provne – brun
pruvnielidh – tvinne, flette
raerie - råd
reagka – lassoring, ring
riejries – ferdig
roehtse – rot
rööpses – rød
saejmie – søm
seammalaakan – på samme måte
sieve – strek
sijse – inn i
sjiehtedh IV - passe
sjædtoe – vekst
sjelmie – nåløye
sjelmiehtidh – tre tråd i nål
skaarja – saks
skrovre – klede
skænhka – skinnbukse
skåerrie – skinn
snårredh IV – rynke
snårrestahke – snørerem, rynkedel
soehpenje - lasso

soene – sene
soermegåetie – fingerhus
steeredh VI– å holde
stuhtje – stykke
svaalhtja – skinnkofte
tjiepie – øverste del av kaffepose
tjihtese - dikt
tjoelme – knute
tjoelmedh IV,**tjoelmedidh** – slå
en knute på tråd, knyte igjen
tjohpe – lue
tjåanghkan – sammen
tjåervie – horn
treavka – ski
tsaapedh IV - karve opp
tsaapestahke - kaffekjøtt

tsaekedh I– putte, stikke inn, ta på
vaanhtsh – votter
vaarjoeh – klær
vadtasovvedh IV– bli gitt
veeljedh – velge
vihkeles – viktig
voedtegh – skoband
vööste – mot
væjjoe – mønster
vætnoe – sløyd, handarbeid
vuesiehtidh – vise
vytnesjæjja – sløyder
vytnesjidh – sløyde
åelkiesbielie – høyre side
åeniehkommes – kortest
åvtesne – tidligere, før

Daaroengieleste - saemiengielese:

andre – mubpie
annet, andre – jeatjah
av dette/fra dette – daestie
bark – baarhkoe
barmklede – boengeskuvmie
begge – gåabpegh
behøve – daarpesjidh
bein – måarooe
bellinge, leggings – gaalsohkh
bilde – guvvie
bli gitt – vadtasovvedh
blyant – plæjjohke
blå – plaave
bred – gamte
brun – provne
bunn, bunnstykke – betnie
bunnstykke – betniestuhtjh

cirka – medtie
dele i to - guektelen juekedh
dusk – duahpa
ende – gietjie
ennå – annje
etter, etterpå – mænngan
fabrikksene – fabrihkesoene
ferdig – riejries
feste – dibrehtidh
feste seg – dibrelstedh
fingerhus – soermegåetie
finne – gaavnedh
fra en generasjon til neste –
boelveste måbpan
før i tiden – dej beeli
først – voestegh
grime – baegkie

grønn – kruana
holde – steeredh
horn – tjåervie
huske – mujhtedh
hvilken – magkeres
høyre side – åelkiesbielie
hårside av barket skinn –
aeriebielie
inn i – sijse
jorden – eatneme
kaffepose – prihtjhvoesse
kante – budtedh
kjøttside av barket skinn –
jissiebielie
klede – skrovre
klippe – bietskiedidh
klipping – bietskiedimmie
klær – vaarjoeh
kniv – nejpie
knute – tjoelme
knyte igjen, slå en knute å en
tråd – tjoelmedidh, tjoelmedh
kofte – gapta, gåptoe
komse – gjerhkeme
kortest – åeniehkommes
rilkule på tre – fijfere
kunnskap – maah toe
lang – guhkies
lasso – soehpenje
lassoring, ring – reagka
legge – biejedh
lengste – guhkemes
lue – tjohe
løkke – gavle

med den andre siden – mubpine
bieline
melkekopp – naehpie
mellom – gaskem
mellomlegg – dierie
merke – mïerhke
midtstykke – leahta
mot – vööste
mønster – væjjoe
noen – naaken
nålhus – naaloegåetie
nåløye – sjelmie
om, rundt – bijre
osteform – deajvoe
pels – muadta
pulk – gierehtse
pung – bongke
putte, stikke inn – tsaekedh
på grunn av – gaavhtan
på samme måte – seammalaakan
rot – roehtse
rynke – snårredh
rød – rööpses
råd – raerie
saks – skaarja
sammen – tjåanghkan
sekk – gaeblehke, voesse
selv – jïjtje
sene – soene
side – bielie
ski – treavka
skikkelig – eensilaakan
skinn (barket, uten hår) – skåerrie
skinn med hår – dueljje

skinnbukse – skænhka
skinnkofte – svaalhtja
skinnhansker – gamhtsh
skinnremse – garhtse
skjærenål – aejmie
sko – gaamegh
sko av barket avhåret skinn –
baarkohkh
skoband – voedtegh
slire – dahpe
sløyd, handarbeid – vætnoe
sløyde – vytnesjidh
sløyder – vytnesjæjja
snørerem - snårrestahke
straks – dallah
strek – sieve
stykke – stuhtje
sy – gåarodh
særdeles – joekoen
søm – saejmie
tett – dovhtehke
tidligere, før – åvtesne

til hver ende – fierhten geatjan
(til) mellom – gaskese
(til) på – nille
til slutt – minngemes
tillegg, vedlegg – lissie
tinnbelte – ditniebeelhte
tre – moere
trekopp, kokse – guksie
tre på nål – sjelmiehtidh
tvinne, flette – pruvnielidh
tvinnet skinnremse – gåårtenje
tynn – jissehts
under – nuelesne
utstyr – deerpegh
vekst – sjædtoe
velge – veeljedh
vrenge – marngestidh
viktig – vihkele
vise – vuesiehtidh
votter – vaanhtsh
øverste del av kaffepose –
tjiepie

Aajege

Påastesijjie:
Postboks 301
7361 Røros

Guessiesijjie:
Sundveien 12
7374 Røros

Tlf. 72 41 93 00 (Rørosen jårhkeskuvle)
Fax 72 41 93 45

www.aajege.no